

Multimediální výukový materiál Revitalizace v krajině

Jitka Fialová, Miloslav Šlezinger, Ilja Vyskot
Ústav tvorby a ochrany krajiny, LDF MENDELU v Brně
jitka.fialova@mendelu.cz, miloslav.slezinger@mendelu.cz, vyskot@mendelu.cz

Abstrakt

Výstup projektu Vytvoření multimediální studijního materiálu "Revitalizace v krajině" je webová prezentace na stránkách Lesnické a dřevařské fakulty MENDELU v Brně, tak na DVD nosiči, který je volně k dispozici nejen studentům uvedené fakulty. Studijní materiál je pojat jako koncepční výukový materiál zaměřený na přehled historického vývoje problematiky, současném stavu poznání, legislativu v oboru, koncepční materiály a metodiky a také návaznost na možnost získání dotací pro realizace projektů revitalizací, na rozhodování ve věcech územního plánování, pozemkových úprav a získávání dotací z fondů EU. Materiál bude podpůrnou pomůckou výuky 13 předmětů garantovaných Ústavem tvorby a ochrany krajiny LDF MENDELU v Brně. Studenti budou moci tento materiál použít při přípravě bakalářských, diplomových prací a disertačních prací. Výsledek projektu, tedy jeho výstup, je nejen pro Lesnickou a dřevařskou fakultu, ale i pro Zahradnickou a Agronomickou fakultu MENDELU v Brně a především pro výuku zajišťovanou Ústavem tvorby a ochrany krajiny přínosný a inovativní. Ke konzultacím při tvorbě multimediální studijního materiálu byli přizváni z institucí jako např. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Zemědělská vohohospodářská správa, ArvitaP. Materiál je k dispozici cílové skupině projektu a široké veřejnosti na webových stránkách Lesnické a dřevařské fakulty Mendelovy univerzity v Brně: revitalizace.ldf.mendelu.cz/cz. Kostru materiálu tvoří výukový text, který je doplněn praktickými ukázkami řešených revitalizací v krajině (fotografie, videa, prezentace, projektové dokumentace). Stránky budou udržovány i po skončení projektu a jejich obsah bude průběžně aktualizován.

ÚVOD

Velmi důležitým aspektem, který je třeba brát v úvahu pro správné porozumění proč vůbec je třeba revitalizace provádět, je historie úprav vodních toků v našich oblastech. V principu bylo vždy - a především v posledních cca 50 letech cílem úprav vodních toků především "ovládnutí a podmanění vodního živlu". Cílem úprav říčních a potočních koryt tak bylo dosažení co nejvyšší protipovodňové ochrany, rychlé odvedení vody z území a zajištění hloubky pro gravitační vyústění systémů plošného odvodnění. Nelze všeobecně konstatovat, že vše, co bylo při meliorační výstavbě provedeno v posledních desetiletích je chybné - to by byl stejně hrubý omyl, jako řada rozhodnutí, učiněných právě v té době. [1] Základem revitalizačních návrhů v povodí je podrobná prohlídka stavu dané lokality, získání podkladů – především o úpravách toku a zásazích v povodí v minulosti, o důvodech a cílech těchto úprav, velmi vhodné je také zjistit, zda důvody úpravy toku nepominuly (především v případech existence příčných staveb na toku). [2] Cílem řešení projektu bylo vytvoření multimediálního studijního materiálu, který by všechny důležité aspekty revitalizací v krajině, především se zaměřením na revitalizace vodního prostředí, přehledně a jednoduše shrnul a představil studentům řešení konkrétních revitalizačních akcí.

PŘEDSTAVENÍ PROJEKTU

Fond rozvoje vysokých škol je označen pro fond tvořený finančními prostředky, které Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy po vyjádření Rady vysokých škol každoročně vyčleňuje z rozpočtu vysokých škol. Těmito finančními prostředky jsou dotovány v souladu s příslušnými právními předpisy projekty, které jsou zaměřeny na rozvoj vysokého školství a tvůrčím způsobem rozvíjejí vzdělávací činnost na vysokých školách v působnosti ministerstva. Projekty Fondu rozvoje vysokých škol mají přispívat ke splnění úkolů v oblasti tvůrčího rozvoje vzdělávací činnosti vysokých škol a proto musí být koncipovány v souladu s dlouhodobým záměrem dané vysoké školy - viz § 18 odst. 4 zákona č. 111/1998 Sb., zákon o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách).

Studijní materiál je pojat jako koncepční výukový materiál zaměřený na přehled historického vývoje problematiky, současném stavu poznání, legislativu v oboru, koncepční materiály a metodiky a také návaznost na možnost získání dotací pro realizace projektů revitalizací. Nejdůležitější součástí výukového materiálu jsou praktické ukázky realizovaných akcí (fotodokumentace „před a po“ realizaci, videozáběry).

CÍLOVÁ SKUPINA PROJEKTU

Projekt byl zaměřen především na studenty Krajinářství, Krajinového inženýrství, Lesnictví, Lesního inženýrství a Regionálního rozvoje, kteří studují nebo budou studovat předměty garantované Ústavem tvorby a ochrany krajiny LDF MENDELU v Brně. Materiál je využitelný studenty denního a distančního studia

uvedené fakulty a také pro studenty Fakulty regionálního rozvoje a mezinárodních studií, Agronomické fakulty a Institutu celoživotního vzdělávání (Celoživotní vzdělávání, Univerzita třetího věku).

ŘEŠENÍ PROJEKTU

Řešení projektu sestávalo z několika na sebe navazujících fází. V první fázi byla prováděna literární rešerše dané problematiky a byly sumarizovány podklady pro kapitoly zabývající se historickým vývojem a současným stavem revitalizací v krajině, legislativou v oboru a možnostmi financování revitalizačních akcí. V následující fázi byly osloveny firmy, které se zabývají buď přímo projektováním a realizací revitalizací v krajině, nebo organizace, které jim tyto realizace zadávají. Ke konzultacím při tvorbě multimediální studijního materiálu byly přizvány Ing. Hedvika Psotová ze společnosti Arvita P a Ing. Helena Vondrušková ze Zemědělské vodohospodářské správy, pobočky Hradec Králové. Od nich byly získány základní podklady a především fotodokumentace realizací.

Na některé z lokalit byly provedeny výjezdy s fotoaparátem a s videokamerou a byla zachycena současná situace stavu revitalizací. Doporučenými a navštívenými lokalitami byly realizované revitalizační akce „Holubí potok“ a „Od lesa“. Na základě písemného souhlasu projektantů se nám pro 2 výše uvedené a pro lokality Březovský potok, Lokální biokoridor Vesec, Pilníkov, Zdoňovský potok a Žejbro podařilo získat projektové dokumentace. V rámci akcí pořádaných Českou společností krajinných inženýrů v roce 2009 se naskytla příležitost získat podklady na terénní exkurzi „Revitalizace – Jižní Čechy“, kde byly pořízeny fotografie a videozáběry z revitalizace Polečnice, Soumarského rašeliniště a revitalizace Blanice pod Osekami.

V další fázi již byly materiály tříděny a ucelovány v soubory prezentovatelné ve studijním materiálu.

Z fotografií pořízených řešitelským týmem byla sestavena fotogalerie a ke každému souboru fotografií k jednotlivým lokalitám byl přidán popis akce a bylo upozorněno na nejdůležitější aspekty revitalizací (jedná se například o lokality Dolní Loučky, Jankovský potok, Nosislavská zátočina, Omický mokřad). Ve videogalerii je vždy před spuštěním videí umožněno návštěvníkům stránek přečíst si krátký komentář a jsou upozorněni, na co se mají při pozorování krátkých videí zaměřit.

Na závěr byl zpracován finální výukový text a seznam použitých a doporučených pramenů a literatury. Spolupráce probíhala jak na úrovni projektantské (konzultace s projektanty revitalizací v krajině jako například Hydreal, s.r.o., nebo MARESA s.r.o.), tak na úrovni státní správy a samosprávy.

VÝSLEDKY

Výstupem řešeného projektu je multimediální studijní materiál, který je studentům i široké veřejnosti k dispozici na webových stránkách Lesnické a dřevařské fakulty MENDELU v Brně <http://revitalizace.ldf.mendelu.cz>. [3] Pro interní potřeby studentů a vyučujících na Ústavu tvorby a ochrany krajiny LDF MENDELU v Brně je studijní materiál dostupný v omezeném množství na DVD pod názvem "Revitalizace v krajině". [4] Texty a soubory videí a fotografií budou nadále doplňovány a aktualizovány.

ZÁVĚR

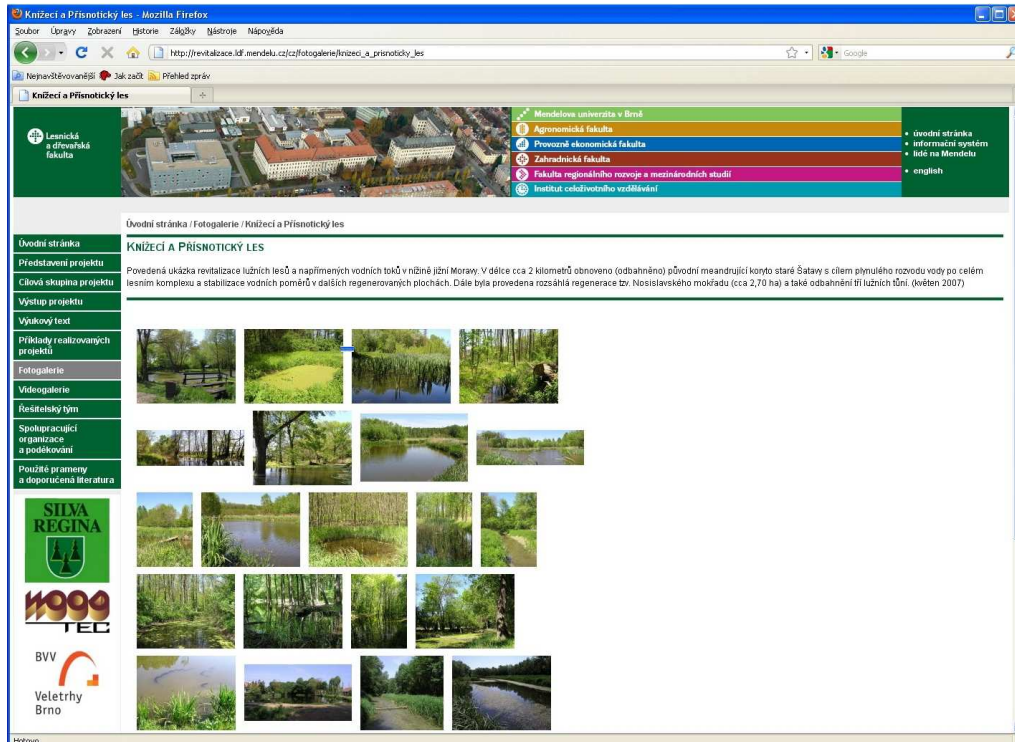
Studijní materiál je pojat jako koncepční výukový materiál zaměřený na přehled historického vývoje problematiky, současném stavu poznání, legislativu v oboru, koncepční materiály a metodiky a také návaznost na možnost získání dotací pro realizace projektů revitalizací. Materiál může být použit jako podpůrná pomůcka výuky zhruba 13 předmětů garantovaných Ústavem tvorby a ochrany krajiny LDF MENDELU v Brně. Nejdůležitější součástí výukového materiálu jsou praktické ukázky realizovaných akcí (fotodokumentace „před a po“, videozáběry). Studenti mohou tento materiál použít při přípravě bakalářských, diplomových prací a disertačních prací. Výsledek projektu je určen nejen pro Lesnickou a dřevařskou fakultu, ale i pro Zahradnickou a Agronomickou fakultu MENDELU v Brně a především pro výuku zajišťovanou Ústavem tvorby a ochrany krajiny. Ke konzultacím při tvorbě multimediální studijního materiálu byli přizváni výzkumní odborníci z institucí jako např. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Ministerstvo životního prostředí ČR, Ústav pro hospodářskou úpravu lesů, správci povodí (Zemědělská vodohospodářská správa, Povodí, s.p., Lesy České republiky, s.p. - Oblastní správy toků). Věříme, že materiál přispěje nejen studentů k rozšíření informovanosti o tomto velmi potřebném odvětví a napomůže k podpoře trvale udržitelného rozvoje naší krajiny.

Použitá literatura a prameny

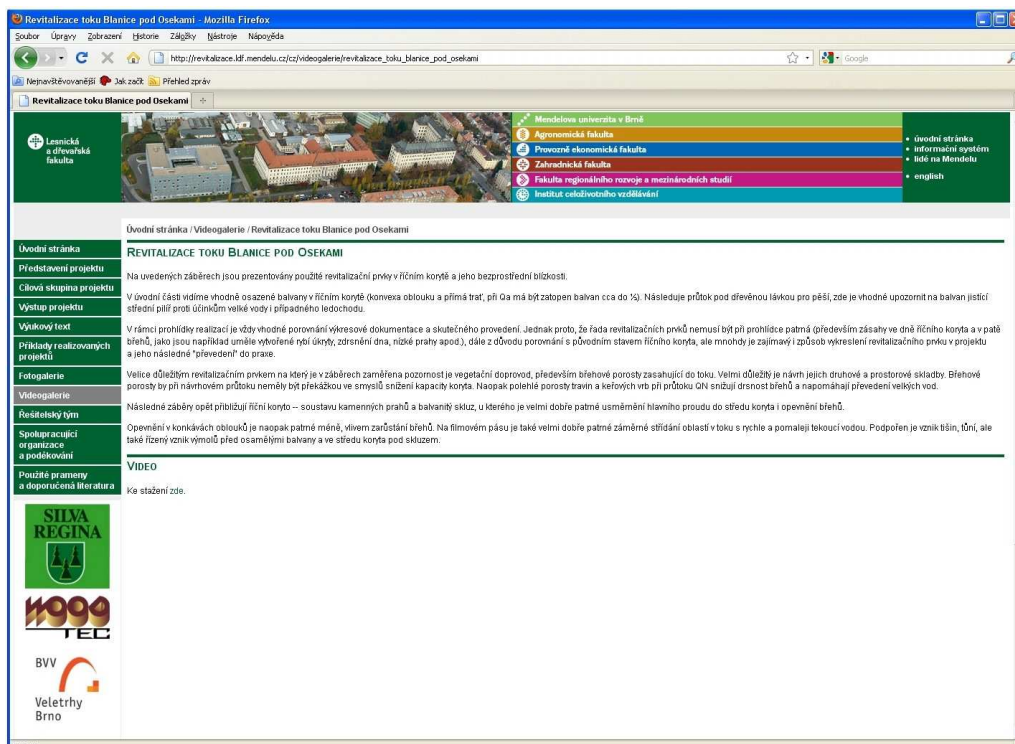
- [1] Vrána, K. a kol. Revitalizace malých vodních toků. Consult Praha. MŽP. Praha. 2004. 60 s. ISBN 80-902132-9-4
- [2] Kupec, P., Schneider, J., Šlezinger, M. Revitalizace v krajině. Brno : MZLU v Brně. 2009. 120 s. ISBN 978-8073-753-566
- [3] Fialová, J. a kol. Revitalizace. [online]. 2010. URL: <http://revitalizace.ldf.mendelu.cz>.
- [4] Fialová, J. a kol. Revitalizace v krajině. , verze 1. [CD-ROM]. Mendelu v Brně. 2010. ISBN 978-80-7375-373-3.

Poděkování

Naše poděkování patří všem, kteří nám pomáhali při zpracovávání studijního materiálu a byli ochotni poskytnout své cenné rady, materiály a vědomosti (resp. know-how). Poděkování patří také Fondu rozvoje vysokých škol, díky kterému jsme mohli pokrýt nezbytné náklady na zpracování studijního materiálu.

Obr. 1 Příklad webové prezentace projektu – stránky Fotogalerie – krátký úvodní text ke konkrétní lokalitě včetně fotografií

Obr. 2 Ukázka stránky Videogalerie – text uvozující video z konkrétní lokality a odkaz na video (lze přehrát ve Windows Media Player)

Obr. 3 Revitalizace toku „Od lesa“ – záběry pořízené na přelomu jara a léta roku 2009, tedy velmi záhy po dokončení prací (foto: Fialová, 2009)

Obr. 4 Rozdělovací objekt na Holubím potoce, včetně zachycené péče o travní porosty (foto: Fialová, 2009)